

Список використаних джерел

1. Богоявленська Д. Б. Психологія творчих здібностей. К.: Видавництво «Академія», 2002. 148 с.
2. Лозова В. І. Розвиток творчих здібностей дошкільників: теорія і практика. К.: Видавництво «Світоч», 2006. 212 с.
3. Михайленко Н. Я. Теорія і методика розвитку творчості дітей дошкільного віку. К.: Видавництво «Освіта України», 2008. 188 с.
4. Стірлінг Дж. Візуальні карти. Х.: Видавництво «Ранок», 2016. 98 с.

Шуль Віта

магістрантка ОПІ «Соціальне адміністрування у громаді»
факультету педагогіки і психології Тернопільського національного
педагогічного університету імені Володимира Гнатюка

Олексюк Н. С.

доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри
соціальної роботи та менеджменту соціокультурної діяльності

ОСОБЛИВОСТІ НАДАННЯ СОЦІАЛЬНИХ ПОСЛУГ У ТЕРИТОРІАЛЬНІЙ ГРОМАДІ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Актуальність теми дослідження. Питання здійснення соціальної роботи в територіальних громадах було актуальним завжди. Проте особливої актуальності воно набуло в умовах воєнного стану в Україні. Це зумовлюється насамперед тим, що через війну кількість людей, які перебувають у складних життєвих обставинах і потребують соціальних підтримки, допомоги та захисту продовжує зростати [3, с. 207]. Наприклад, у

ТНПУ MAGISTERIUM

Байковецькій територіальній громаді від початку повномасштабного вторгнення росії в нашу країну кількість людей, які перебувають у складних життєвих обставинах збільшилась на 40 %.

Вкраїні з'явилися нові соціальні групи, які потребують цих послуг, і яких не було в Україні раніше. Наприклад, внутрішньо переміщені особи, ветерани війни та члени їх сімей, інші категорії, постраждалі внаслідок військової агресії [5, с. 11]. Зокрема, у напрямку організації якісних соціальних послуг для людей, які їх потребують, на місцевому рівні [7, с. 68].

Відрядно, що в Україні прийняті і введені в дію ряд законодавчих і нормативно-правових документів, які регулюють систему надання соціальних послуг в територіальній громаді [1, с. 8–9].

Саме тому, **метою статті** є теоретичне та практичне обґрунтування розвитку соціальних послуг в об'єднаних територіальних громадах в умовах воєнного стану.

Виклад основного матеріалу. Соціальні послуги являють собою цілеспрямовані, планомірні та структуровані дії, що спрямовані на поліпшення добробуту та загального благополуччя людини або сім'ї [6, с. 211].

Серед соціальних послуг виділяємо ряд базових соціальних послуг. Найбільш поширеними та найбільш затребуваними в територіальних громадах (у тому числі і в Байковецькій громаді) є послуги «соціальне консультування» та «соціальний супровід». Цими послугами впродовж лютого 2022 року-листопада 2023 року (1 року 9 місяців повномасштабного вторгнення росії в Україну) скористалося 75 осіб/сімей-жителів громади. Зазначимо, що упродовж травня-листопада 2023 року Міністерство соціальної політики пілотує новий Державний стандарт соціальної послуги супроводу сімей, які перебувають у складних життєвих обставинах, що

ТНПУ MAGISTERIUM

дозволить не лише актуалізувати її, а й зробити акцент на розвитку батьківських компетенцій [2, с. 16].

Окрім базових послуг, фахівці із соціальної роботи надають ще й такі соціальні послуги, як: представництво інтересів; посередництво (медіація); соціальна профілактика; натуральна допомога. Для соціальної послуги «Натуральна допомога» відбулись зміни в державному стандарті, і тепер вона ще включає в себе ряд дій: прання білизни та одягу; прасування; ремонт одягу (дрібний); косметичне, вологе, генеральне прибирання житла та ін. [4, с. 19–21].

Загалом, соціальні послуги може отримати кожен, хто їх потребує за місцем проживання або перебування. У зв'язку з воєнними діями росії в Україні в територіальних громадах з'явилися такі нові категорії осіб, як: сім'ї військовослужбовців та сім'ї ветеранів; сім'ї, діти та молодь постраждали від військової агресії; вимушено переміщені особи; сім'ї з дітьми, що пережили розлуку або втрату пов'язану з війною; сім'ї з дітьми та особи, які пережили окупацію; сім'ї, в яких безвісно зникли рідні; особи, які пережили катування та тортури; сім'ї, в яких є діти свідки тортур; особи, в тому числі діти, які повернулися після евакуації через війну та примусово депортовані діти [6, с. 214].

Ці категорії осіб, окрім вже зазначених, потребують і інших соціальних послуг, які дозволять вище зазначеним категоріям повернутись до цивільного життя та реалізувати себе в ньому. Це такі послуги, як: соціальна адаптація; соціальні інтеграція та реінтеграція; соціальна реабілітація; кризове та екстрене втручання. Специфічними соціальними послугами, які надаються усім потребуючим в нашій громаді, є: супровід під час інклюзивного навчання, супровід під час працевлаштування та на робочому місці, послуги соціального таксі, послуги соціальної пральні, прокат ТЗР (технічних засобів реабілітації), догляд вдома. Зауважимо, що за критичних умов воєнного

ТНПУ MAGISTERIUM

стану особливих сенсів на рівні територіальної громади набувають мобілізація усіх наявних у ній можливостей та інтегрований підхід до надання соціальних послуг вразливим категоріям [3, с. 210–211].

Інтегрована система надання соціальних послуг – це підхід з метою максимальної підтримки вразливих категорій та сприяють підвищенню соціального добробуту громади [2, с. 17].

Упровадження сучасних стратегій надання соціальних послуг на рівні територіальних громад супроводжується певними проблемами [4, с. 29–30].

До шляхів оптимізації процесу організації та надання соціальних послуг в територіальній громаді в умовах воєнного стану відносимо: інформаційні кампанії, спрямовані на жителів громад; навчання як фахівців із соціальної роботи, які надають соціальні послуги, так і посадових осіб громад, що відповідають за організацію соціальної роботи; постійний моніторинг та експертне незалежне оцінювання послуг, що надаються; вивчення та поширення позитивного досвіду інших громад (у тому числі закордонних) реалізації сучасних стратегій надання соціальних послуг; використання потенціалу громадських і релігійних організацій у наданні соціальних послуг; ефективна адвокація щодо розвитку системи соціальних послуг на національному, регіональному та місцевому рівнях, удосконалення нормативного середовища й упровадження кращих практик [5, с. 24; 7, с. 80].

Висновки. Таким чином, в активізації процесів децентралізації соціальних послуг в ТГ України активну роль відіграють міжнародні донори (Японський фонд соціального розвитку (JSDF), Міжнародний банк реконструкції та розвитку, Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit (GIZ) GmbH, Міжнародна благодійна організація «Партнерство «Кожній дитині»). Визначено дві моделі системи надання соціальних послуг: перша – це створення Комунальної установи «Центр надання соціальних послуг Байковецької територіальної громади»; друга –

інтегрована система соціальних послуг. У перспективі вважаємо за необхідне проаналізувати основні групи споживачів послуг та вивчити потреби кожної, що надасть можливість усунути притаманні їм проблеми.

Список використаних джерел

1. Безпалько О. В., Зверева І. Д., Кияниця З. П., Кузьмінський В. О. та ін. Інтегровані соціальні служби: теорія, практика, інновації: навчально-методичний комплекс. Київ: Фенікс, 2007. 528 с.
2. Белєвцова Я. С. Механізм підвищення якості соціальних послуг на рівні місцевих органів влади: *автореф. дис. ... канд. пед. наук. Х.*, 2011. 20 с.
3. Кучер Г. М. Інновації соціальної роботи в громаді із сім'ями, що опинилися у складних життєвих обставинах. *Педагогічні науки: збірник наукових праць*. Вип. 82, том 2, 2018. С. 207–212.
4. Борщевський В. В. Потенціал розвитку і перспективи відродження сільських територій в умовах сучасних реформ: науково-аналітична доповідь. ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долишнього НАН України». Львів, 2017. 44 с.
5. Ворона П. В. Теоретико-методологічні засади організації місцевого самоврядування в Україні: *автореф. дис. ... докт. наук з держ. упр.* Нац. акад. держ. упр. при Президентові України. К.: НАДУ, 2013. 36 с.
6. Дубич К. Реформи соціальних послуг в Україні: сучасний стан і проблеми впровадження. *Вісник Національної академії управління при Президентові України*. 2013. №1. С. 211–218.
7. Кучер Г. М. Надання соціальних послуг у громаді в умовах децентралізації. *Соціальна робота: виклики сьогодення*: матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. 29–30 лист. 2016 р. Тернопіль, 2016. С. 68–80.